

Jacob Kornerup
– maler, arkæolog
& konservator

Sankt Ibs Kirke

Byens kirker havde naturligvis også Kornerups interesse, og han var ad flere omgange knyttet til de restaureringsarbejder, der fandt sted i domkirken. Men også de øvrige middelalderkirker optog ham. En af de ældste kirker i byen er frådstenskirken Sankt Ibs Kirke. Den har flere gange i sit snart 1000-årige liv været tæt på nedrivning. At den stadig i dag står som et fint eksempel på byens tidlige sognekirker, skyldes bl.a. Kornerups indsats

Den har siden 1808, hvor den ophørte med at fungere som sognekirke, ligget hen som ødekirke. I starten blev den anvendt som lazaret for de spanske tropper, der under Napoleons-krigene befandt sig i Roskilde.⁵⁶ Kongen havde givet tilladelse til nedrivning, men bygningen endte med i 1815 at blive solgt til købmand Jacob Borch. Han lod året efter kor, tårn, våbenhus og hvælvinger rive ned for at indrette kirken til pakhús og kornlager. De nedbrudte frådstenskvadre blev genbrugt til et stengærde omkring købmandens gård og have. I 1841 gik kirken i arv til sønnen Søren Borch – Jacob Kornerups stedfader.⁵⁷

I kirken er bevaret kalkmalerier, som Kornerup tidligt fattede interesse for. "De vil erindre, at min sal. Stedfader ejede St. Ibs, hvorfor nogle af mine tidligste Bedrifter i Oldforskning foregik indenfor disse gamle Mure, hvor jeg bankede Kalken af," erindrer Kornerup.⁵⁸ I 1859 afdækkede han på eget initiativ dele af udsmykningen på triumfvæg og korbue og beskrev kort undersøgelserne året efter.⁵⁹ Først 40 år senere fik han lejlighed til at afdække billederne helt.

Kirken havde overlevet en lukning i 1808, men i 1868 var den atter i fare. Kirkegården, der blev anvendt af Sankt Jørgensbjerg Kirke, skulle udvides, og Steen Friis fremsatte ønske om at købe kirken med nedrivning for øje. Det gav Kornerup anledning til at gøre opmærksom på dens store kulturhistoriske betydning, "hvilket min gamle Ven – hvem jeg Gudske Lov ikke krænkede med et Ord – ikke syntes videre godt om."⁶⁰ I stedet for nedrivning foreslog Kornerup, at den forfaldne kirke blev istandsat og indrettet som kapel.⁶¹ Det blev dog ikke til noget, men kirken overlevede. Handelen blev affærdiget, dels takket været Kornerups indsats dels – ifølge Kornerup – et for fedtet bud fra stiftsskriveren! Adskillige gange i de følgende år forsøgte han at vække interesse for og ikke mindst rejse penge til en istandsættelse af både bygning og kalkmalerier, men forgæves. Da den i 1884 blev overtaget af De Sjællandske Stiftskirkers Fond, opfordrede han endnu engang, Worsaae til at sikre kirken og "strække Deres beskjærmende Haand ud over den gamle Helgen, at der intet ondt vederfares ham."⁶²

I 1900 dukkede sagen atter op, og øjensynligt havde Kornerup nu allieret sig med domprovsten, der gennem Kultusministeriet rettede en henvendelse til professor ved Kunstakademiet, Hans Holm, med forslag om en restaurering af kirken, så

den kunne anvendes som kapel. Samme år afdækkede han kalkmalerierne i deres helhed og kunne konstatere, at de havde lidt stor skade. Pudsens var flere steder faldet ned siden den første afdækning i 1859. Optimistisk skrev Kornerup til Holm, at "der haves så mange Sidestykker andetsteds fra, at det ikke vil være vanskeligt at rekonstruere det ... For at der ikke skal blive et uklædeligt Hul i den hele Dekoration, vil det være nødvendigt her at male en Mariafigur med Benyttelse af de ikke faa Billeder af hende, som vi have i andre samtidige Freskomalerier på Sjælland."⁶³ Kornerup konkluderede altså, at billederne kunne rekonstrueres ved at inddrage andre gengivelser. Og netop denne holdning er helt central i den måde han – men også samtiden – anskuede restaureringsarbejdet, hvor det først og fremmest var et ønske med billederne at skabe en kunstnerisk helhed, der kunne fortælle en sammenhængende historie. En istandsættelse betød så meget for Kornerup, at han endog tilbød omkostningsfrit at udføre restaureringen.

Sagen vandt stadig ikke gehør. Professor Holm anså ikke, at en restaurering af kirken, så den kunne anvendes som kapel, var mulig og sluttede sin indstilling: "I hvorvel jeg mener, at hele Sagen er reist af varm Interesse for den gamle Kirke og de tilstedeværende ikke ubetydelige Rester af Kalkmalerier, saa ser det ud til, at Opgaven paa Grund af sin Dobbeltthed er uløselig."⁶⁴ Først flere år senere – i 1924 og godt 10 år efter Kornerups død – lykkedes det efter flere henvendelser fra Historisk Samfund for Københavns Amt, som Kornerup havde fået gjort interesseret i at restaurere kirken.⁶⁵ Dog en restaurering af kalkmalerierne trak ud – først i 1980'erne, mere end 120 år efter, at Kornerup første gang afdækkede dem – blev de istandsat – og da efter helt andre principper.